

DINAND taknemmelige for, at der således er skaffet et hørbart bevis på Flodsangerens tilstedeværelse. Endvidere blev begge *Locustella*-arterne ringmærket af Zoologisk Museum, København ved P. HARRILD ANDERSEN.

Flodsangeren har en sydøstlig udbredelse, fra Østtyskland, Tjekkoslaviet, Østrig og det nordlige Jugoslavien i vest gennem Syd- og Mellemrusland til Sydvestsibirien i øst. Arten er blevet en stadig hyppigere sommergæst vest og nordvest for dette område. For os danske er det interessant at bemærke, at den foruden i Finland er observeret en halv snes gange i det sydlige og mellemste Sverige i de senere år. Mod vest har fuglen været så langt som i Holland, hvor den skal være iagttaget mere end fem gange (SALOMONSEN & RUDEBECK, 1964). I Danmark foreligger tre fyrfald af arten (SALOMONSEN, 1963). Første gang fuglen observeredes her i landet, var et syngende eksemplar i foråret 1963 (SALOMONSEN & RUDEBECK, 1964). En tak rettes til JOES RAMSØE JACOBSEN, som med rettelser og gode råd har ydet værdifuld hjælp ved udarbejdelsen af manuskriptet.

FLEMMING BYSKOV, PETER J. PETERSEN,
SVEND-ERIK PETERSEN.

SUMMARY: River Warbler (*Locustella fluviatilis*) at Hillerød, North Zealand. – Between 22nd June and 7th July 1965 a River Warbler stayed in a marsh area south of Hillerød in North Zealand. As it is one of the first observations of this bird in Denmark, a detailed description of its appearance and voice is given. The song was recorded and the bird was ringed.

The distribution of the River Warbler being to the south and the east of Denmark it is a very rare visitor here, and until 1963 the species had been found only three times all being birds killed at lighthouses. The first time a River Warbler was seen in this country was in the spring of 1963 when a singing bird stayed at Furesøen north of Copenhagen.

Litteratur.

SALOMONSEN, FINN, 1963: Oversigt over Danmarks Fugle. – København.

SALOMONSEN, F., RUDEBECK, G., (Red.), 1964: Danmarks Fugle. – København.

Anmeldelser

HENRY MAKOWSKI: Amsel, Drossel, Fink und Star . . . , „Vogel beobachten – Vogel versorgen“. – (171 pp., 8 fotografiske tavler, 63 tekstfigurer). – Kosmos, Stuttgart 1965 (4. Aufl.). Pris: 6,80 DM.

En populær, meget letlæst fremstilling af fuglenes liv. Bogen består af en lang række små kapitler, der i causerende form giver orientering om forskellige sider af fuglenes – og ornithologernes – liv. Der fortælles om ringmærkning, Rødhalsens territorieforhold, fjerens bygning, amerikanere med rekord i antal sete arter o.s.v. alt sammen meget kortfattet, så at bogen gør et noget kaleidoskopisk indtryk. Dette fremkaldes vel også af, at kapitlernes rækkefølge ikke altid er lige logisk. Således dukker et kapitel om kikkerter pludselig op mellem kapitler om fuglesang. Også om fotografering af fugle gives der gode råd; man kommer dog til at tvivle lidt på forfatterens ekspertise på dette felt ved betragtning af et af hans billeder – en klyderede med 4 æg fotograferet på 2 meters afstand – resultatet er forbløffende uskarpt.

Bogen er en fornøjelig populær introduktion til fuglenes liv; at den dækker et behov viser oplaget: Hidtil 30 tusinde i Tyskland. JAN DYCK.

PAUL D. STURKIE: Avian Physiology. 2. udg. – (766 pp., 116 fig.). – Cornell University Press, Ithaca, New York 1965. Pris: \$ 15.

I de 11 år, der er forløbet siden første udgave af professor STURKIE's bog udkom, er der sket væsentlige fremskridt i vor viden om fuglenes fysiologi, og det er derfor en god idé at sende en ajourført og udvidet udgave af bogen på markedet. Enkelte nye kapitler dækker områder af fysiologien, der ikke var med i første udgave, således at bogen nu, på enkelte undtagelser nær, omfatter hele fysiologien. Blandt de undtagelser, man noterer sig, er, at muskelsystemets og protein- og fedtstofskiftets fysiologi ikke er behandlet, hvilket vel nok i det væsentlige afspejler, at der ingen forskning foregår på disse felter indenfor fuglene; men heller ikke de generelle træk, som på disse felter må formodes at forene fuglene med andre hvirveldyr, er omtalt og må således søges i andre fysiologibøger.

De fugle, hvis fysiologi er bedst kendt, er høns, grundet deres økonomiske betydning. Også duer er forholdsvis meget undersøgt, men for alle andre fugle er vor viden fragmentarisk. De fleste resultater i denne bog refererer derfor til disse husdyr.

Forskellige forfattere har skrevet mindre afsnit af bogen, men hovedparten er skrevet af professor STURKIE selv. Dette er resulteret i nogle grundige og udtømmende kapitler om blodet, dets bestanddele og kredsløbet og sågar et helt kapitel om electrocardiografi, områder der dækkes af forfatterens eget arbejdsfelt. Andre afsnit er i forhold hertil mindre udtømmende behandlet, f. eks. fuglenes syn og hørelse (af M. R. KARE). I omtalen af fugles farvesyn fastslås det således lidt kategorisk, at alle dagfugle har farvesyn. Selvom dette utvivlsomt ikke er langt fra sandheden, er farvesynet dog endnu kun undersøgt hos ganske få fuglearter, hvorfor en sådan generalisation vel næppe er tilladelig endnu. Et andet sted i afsnittet om synet, omtales *det* lysfølsomme pigment i synstappene, hvad der får læseren til at tro, at der kun findes ét sådant pigment, hvilket dog ikke er sikkert. Også det indre øres sansorganer behandles ret kortfattet, mens smags- og lugtesansen, der er KARE's eget arbejdsfelt, i modsætning hertil behandles ret udførligt. Af G. C. WHITROW er der gode kapitler om temperaturregulering og stofskiftets kvantitative forhold. Af de øvrige kapitler kan nævnes et om kulhydratstofskiftet (R. L. HAZELWOOD), om æggeskallens dannelse (T. G. TAYLOR & D. A. STRINGER), kapitler om de forskellige endokrine kirtler og deres hormoner og endelig et om fuglenes nervesystem (JASPER TEN CATE). Dette sidste kapitel udmærker sig iøvrigt ved omhyggelig forklaring af de fleste anvendte tekniske udtryk, således at det kan læses uden større forudsætninger, i modsætning til de fleste andre af bogens kapitler, der kræver nogen fysiologisk viden for at kunne læses med udbytte. Et ret mangelfuldt register er desværre for ofte ikke til hjælp, når det gælder opsporing af sådanne tekniske udtryk, selvom det af henvisninger fremgår, at de kan findes forklaret i et bestemt kapitel.

Det vil således fremgå, at bogen er noget ujævn i sin behandling af de forskellige dele af fuglenes fysiologi, men det må selvfølgelig ikke glemmes, at den til grund liggende viden også varierer stærkt fra felt til felt. Selvom der således kan rettes visse indvendinger mod bogen, overskygger det dog ikke den kendsgerning, at man i denne bog har samlet en mængde, også af den nyeste, viden om fuglenes fysiologi, og den vil derfor utvivlsomt være en nyttig referencebog for alle, der søger oplysninger indenfor dette felt.

JAN DYCK.

CLANCEY, P. A.: The Birds of Natal and Zululand. – (511 pp., 41 farvetavler, 1 kort, 40 tegninger og 17 fotografier). – Oliver & Boyd, Edinburgh and London 1964. Pris: 84 s.

Næst efter systematikken er en af ornithologiens grundlæggende opgaver vel at beskrive fuglenes

geografiske udbredelse. Selvom der foreligger litteratur over fuglelivet og dets udbredelse i alle egne af verden, savnes der dog stadig for mange områder moderne håndbøger med udtømmende oplysninger om fuglenes tidligere og nuværende forekomst. En sådan moderne håndbog foreligger nu for provinsen Natal i den nordøstlige del af Den Sydafrikanske Union.

Området har et rigt fugleliv, 592 arter er truffet, deraf et stykke over halvdelen ynglende, og provinsens areal er kun cirka det dobbelte af Danmarks. Denne rigdom på fuglearter hænger sammen med, at et tropisk og et tempereret faunaelement mødes i Natal, hvilket igen skyldes områdets varierende natur: tropisk regnskov og mangrove i det varme og fugtige lavland, køligere græsstepper og savanner i de højreliggende indre dele af landet, alpin flora i op til 3000 meter høje bjerge og krat af tørkeelskende, tornede planter. Disse landskabstyper og nogle af deres karakteristiske fuglearter er beskrevet i indledningen og fortrinlige fotos viser eksempler på nogle af vegetationstyperne. I indledningen gøres endvidere rede for den ornithologiske udforskning af området.

I den systematiske del gives der for hver art en beskrivelse af dens forskellige dragter, og der gøres rede for udbredelse og „habits“. Hovedvægten er lagt på de to første felter, mens „habits“ er beskrevet mindre udførligt, hvilket vel tildels afspejler, at de i mange tilfælde endnu kun er dårligt kendt. For de mange palæarktiske vintergæster er anført, hvornår de ankommer og afrejser, og på hvilke lokaliteter de kan træffes.

En del arter er illustrerede på nogle meget smukke farvetavler, hvortil kommer nogle sort-hvide tegninger, begge dele udført af forfatteren. Det er dog langt fra alle arter, der er afbildet, og bogen er derfor ikke egnet som felthåndbog, hvad dens format iøvrigt heller ikke indbyder til.

I det hele er bogen et meget smukt og indholdsrigt værk, der utvivlsomt vil tjene som standardværk over Natals fugleliv i år fremover. JAN DYCK.

E. OTTO HÖHN: Die Wassertreter. (Phalaropodidae). – Die neue Brehm-Bücherei 349. – (60 pp., 33 fig., 1 farvetavle, 5 kort). – A. Ziemsen Wittenberg-Lutherstadt 1965. Pris: 5,40 DM.

Denne monografi beskæftiger sig med de ejendommelige svømmesnepper, *Phalaropus*, af hvilke der findes tre arter i verden: Thorshane (*P. fulvicarius*), Odinshane (*P. lobatus*) og Wilsons Svømmesneppe (*P. tricolor*). I tre hovedkapitler behandles arterne hver for sig; der gives oplysninger om fjerdragt, udbredelse, træk, vinterkvarter, ynglebiotop, ynglebiologi, ernæring m.m. En række fotografier illu-

strerer på udmærket måde de feltornithologiske forskelle. Stoffet synes ikke at gå ud over gængse håndbogsoplysninger, med undtagelse af visse fysiologiske sider, som forfatteren har arbejdet indgående med (og tidligere publiceret om andetsteds). Her er der til gengæld landvindinger.

Både Odinshane og Thorshane opholder sig i mere end halvdelen af deres liv på de åbne oceaner, hvor de lever som planktonædere. Fugle, der fører en sådan tilværelse, må kunne klare sig uden ferskvand; som regel har sådanne fugle saltudskillelses-kirtler i næseborene, og undersøgelser viste, at dette også gjaldt for Odins- og Thorshane. Derimod mangler Wilsons Svømmesneppe disse kirtler, men den lever heller ikke på oceanet i vintersæsonen.

Som bekendt består der hos svømmesnepperne det usædvanlige forhold, at hunnerne er mere farveprægtige end hannerne; endvidere varetages såvel rugning som yngelpleje udelukkende af hannen. Det viser sig, at hunnernes farvepagt skyldes, at de er rigeligere forsynet med mandlig kønshormon end hannerne; man kan faktisk få en han til at blive lige så farveprægtig som en hun ved at give den en indsprøjtning med *mandlig* kønshormon. Hunnernes ulyst til at ruge, står imidlertid i forbindelse med mangel på et hypofyse-hormon.

Ikke mindst på grund af de fysiologiske udredninger må bogen anbefales til alle, der ønsker at orientere sig om disse særprægede fugle.

N. HESSELBJERG CHRISTENSEN.

R. K. MURTON: *The Wood Pigeon. The New Naturalist.* — (256 pp., mange figurer). — Collins, London 1965. Pris: 25 s.

I serien *The New Naturalist* er kommet flere udmærkede monografier, og ligesom TINBERGEN'S: "The Herring Gull's World" er et forbilliget ethologisk værk er "The Wood Pigeon" et økologisk værk af meget høj karat. Efter almene kapitler om duer følger beskrivelser af en lang række forhold i Ringduens biologi, som forfatteren igennem flere år har studeret. Der gores rede for føde (grundige analyser af variationen igennem døgnet og året), fødesøgning, social adfærd, ynglebiologi, træk, sygdomme m.m. Bestandsanalyser og dødelighedsberegninger omtales grundigt, og artens skadelighed og bekæmpelse vurderes kritisk. Mange tabeller, skemaer og udmærkede fotos illustrerer teksten. Vor viden om Ringduen var tidligere, trods artens hyppighed og store udbredelse, yderst sparsom, men efter fremkomsten af denne bog må Ringduen betegnes som en af de bedst undersøgte arter i Europa.

A. H. J.

OLAV BÖ: *Falcon catching in Norway.* — (78 pp., 14 tekstfig., 1 kort). — Studia

Norvegica No. 11, Universitetsforlaget, Oslo 1962. Pris 18,50 norske kr.

Jagten med falke har ikke haft samme betydning i Norden som f. eks. i Sydeuropa og Den nære Orient. Derimod har selve indfangsten af jagt-fuglene på et meget tidligt tidspunkt spillet en stor rolle især for Danmark og Norge, der næsten blev verdensberømte på sin fangst og eksport af falke. Det er klart, at dette har sat sine spor i historien, og da en væsentlig del af falkene blev indfanget på bestemte fangstpladser i Norge, har det inspireret den norske folklorist OLAV BÖ til et nøjere studium af falkefangsten og fangstpladsernes etnologiske betydning.

Resultatet er blevet nærværende lille bog, hvor forfatteren systematisk gennemgår livet på og omkring fangststederne; først de i indlandet liggende steder, dernæst fangststederne langs kysten. Vægten er i særdeleshed lagt på den fangst, der fandt sted i tiden efter Reformationen (1537), hvor fangsten blev sat mere i system, eller snarere: den kom under mere kontrol. Hvor næsten enhver tidligere kunne fange, hvad han lystede, blev der nu indført visse restriktioner vedr. hvilke fugle, der måtte fanges, deres antal o.s.v. De fleste af falkefængerne var udlændinge, hollændere, tyskere og franskmænd, og de forpagtede fangststederne i en vis periode mod betaling i kongelig mønt og et mindre antal af de tilfangetagne falke.

Bag bogens tilblivelse ligger et grundigt forstudium af gamle skrifter og dokumenter, og teksten er spækket med datoer og årstal for små og store begivenheder. For rigtigt at få udbytte af denne meget specielle bog er det nødvendigt, at man er mere folkloristisk og historisk interesseret end ornithologisk.

Omslagsbilledet på forsiden har blot teksten: "A young falcon", og opgives at være taget i Dovre i juli 1957. Hertil kan anm. tilføje, at billedet forestiller en ung, knap flyvefærdig jagtfalk (*Falco r. rusticolus*), der rigtignok er fotograferet i Dovre, men den 30. juni 1949. Hvad der ikke er nævnt, er, at dette billede samt billedet på bagsiden fra Hjerkinmyren er optaget af E. K. BARTH.

IB TRAP-LIND

KENNETH WILLIAMSON: *Fair Isle and its birds.* — (311 pp. illustreret med sort-hvide fotos, kort, og tegninger). — Oliver & Boyd, Edinburgh and London, 1965. Pris: 30 s.

I 1948 oprettedes Fair Isle Bird Observatory, og KENNETH WILLIAMSON var stationens første leder indtil 1956. I denne årrække udførte han undersøgelser af ynglefuglene, men det var først og frem-

mest indenfor trækfugleforskningen, stationen gjorde sig bemærket ude omkring. KENNETH WILLIAMSON studerede særlig vejrets indflydelse på trækket, især m.h.t. afdrift, og hans arbejder og synspunkter blev banebrydende indenfor trækfuglestudier i de senere år.

I denne smukke bog redegøres for Fair Isle og dens fugle. I sin velskrevne stil minder bogen meget om en tidligere bog af samme forfatter, nemlig *The Atlantic Islands* (1948) – vel den bedste moderne bog om Færøerne. Det er en fornøjelse at læse disse bøger. Forfatterens viden spænder vidt – han beskriver inspirerende og sagligt både folk, historie og fugle. I bogen om Fair Isle er der naturligt lagt stor vægt på trækfuglene, og bogen giver en samlet oversigt over resultaterne af mange års arbejde. Enhver fugletrækkforsker må kende denne bog, og den rummer desuden oplysninger om øens ynglefugle, som er af stor værdi.

Bagest i bogen har PETER DAVIS givet en liste over alle de arter, som er truffet på øen. Der gives meget detaljerede oplysninger – ikke mindst om ynglebestande og træktider m.m. Bogen er illustreret med mange smukke fotografier.

A. H. J.

KAI CURRY-LINDAHL: *Europas Natur. Landskap, växt- och djurvärld.* — (302 pp., talrige illustrationer). — Natur och Kultur, Stockholm 1965. Pris: 110 sv. kr.

At skrive et godt værk om Europas natur synes umiddelbart at være en uoverkommelig opgave, men det er en opgave, som KAI CURRY-LINDAHL har mestret med dette storværk. Bogen er en virkelig nyskabelse indenfor den populære naturviden-

skabelige litteratur. Alle karakteristiske fauna-flora områder har fået et kapitel, hvor forfatteren beskriver de mest karakteristiske træk i dyre- og plantelivet. Der er lagt stor vægt på fugle og pattedyr, men andre dyregrupper bliver ikke forbigået, ligesom beskrivelserne af plantelivet er meget grundige. En vigtig del af bogen omfatter beskrivelser af de største seværdigheder i Europa: Las Marismas, La Carmargue, Donaudeltaet m. fl. steder, men i øvrigt omtales så at sige alle de vigtigere landskabstyper – ikke blot de kendte vesteuropæiske, men også de østeuropæiske, om hvilke litteraturen er vanskeligt tilgængelig. Således findes fyldige beskrivelser af Sortehavets og Kaspiahavets kyster, Kaukasus, Ruslands stepper, Karpaterne, Ungarns puszta og fuglessøer m.m.

Teksten er velskrevet og meget fængslende. Den rummer ikke tørre opremsninger af arter og tal. Forfatteren er økolog, og bogen er på en gunstig måde præget heraf. Dyre- og plantesamfund iagttages og beskrives i sammenhæng – der gives en mængde præcise oplysninger, og man mærker under læsningen tydeligt, at en stor del af de beskrevne områder er besøgt og oplevet af forfatteren selv.

»Europas Natur« er overdådigt illustreret med kort og talrige fotografier, alle af bedste kvalitet. Der findes mange smukke optagelser af dyr, af de dygtigste dyrefotografer i Europa, men først og fremmest glæder man sig over de mange store landskabsbilleder, som så smukt illustrerer bogens kapitler.

»Europas Natur« er en af de smukkeste og grundigste bøger, som er fremkommet i de senere år. Den giver en udmærket oversigt over et vanskeligt emne, og ikke mindst som håndbog vil den sikkert komme de mange til nytte, som rejser til udlandet for at studere naturen.

A. H. J.